

Mededelingen

Portefeuillehouder: F.F.H. van der Kleij

Betreft : Stand van zaken en ontwikkelopgave Jeugd
Aan : Leden van de Commissie Sociaal domein
T.b.v. : Commissie van 12 september 2023
Van : F.F.H. van der Kleij
Behandelaar : Saïd Satyane
E-mail/telefoonnummer : s.satyane@huizen.nl / 035-5281261
Datum : 22 juni 2023
Status : Ter informatie

1. Aanleiding en ambitie

De jeugdhulp is sinds de transitie continue in beweging. Er zijn al meerdere stappen gezet maar de noodzaak tot verder transformeren blijft groot. Naast een goede toegankelijke en sterke basis in de eerste lijn, met focus op het versterken van het gewone leven, hebben we expertise of specialistische medewerkers nodig die laagdrempelig, snel en op een adequate manier gezinnen ondersteunen.

Onze ambitie is de route naar zorg en ondersteuning vereenvoudigen middels integraal werken, samenwerking met stakeholders in het sociaal domein verbeteren en het leveren van maatwerk bij complexe casuïstiek waar soms sprake is van problemen op diverse leefgebieden.

In deze memo beschrijven we kort wat de stand van zaken is van alle opgaven en projecten met betrekking tot voornoemde ambities die lopen of zijn afgerond. Tegelijkertijd blikken we vooruit op de opgaven en onze ambities die we voor de komende periodes gaan oppakken. Hierbij betrekken we tegelijkertijd ook de maatregelen die in de Hervormingsagenda Jeugd (HVA) worden genoemd.

De Algemene ledenvergadering van de VNG stemde 14 juni in met het principeakkoord voor de Hervormingsagenda Jeugd. Op 19 juni is de Hervormingsagenda Jeugd formeel vastgesteld en ondertekend door alle betrokken partijen en hebben zij ingestemd met de afspraken over verbeteringen van het jeugdzorgstelsel.

Leeswijzer

Onder punt 2 beschrijven we een aantal belangrijke knelpunten die genoemd zijn in de werksessies met enkele partners en interne medewerkers. Onder punt 3 wordt een weergave gegeven van de lopende projecten lokaal en regionaal. Punt 4 gaat over de hervormingsagenda jeugd en de maatregelen die de komende tijd opgepakt gaan worden. Onder punt 5 beschrijven we ten slotte onze ambities en waar wij de komende tijd op gaan inzetten, hetzij lokaal (in HBL verband) dan wel regionaal.

2. Inventarisatie van huidige knelpunten

Er zijn signalen dat de samenwerking tussen de wettelijke verwijzers, gecontracteerde aanbieders en lokale aanbieders onvoldoende is, waardoor sommige jeugdigen en met name de kwetsbare jeugdigen niet of niet op tijd passende zorg krijgen. Uit gesprekken met o.a. aanbieders, gecertificeerde instelling en collega's van de uitvoeringsdienst komt het volgende beeld naar voren:

- Passende zorg voor jeugdigen is niet altijd (tijdig) beschikbaar.
- Zorgaanbieders vinden het lastig om adequate oplossingen te vinden voor complexe problematiek en de samenwerking tussen aanbieders is een aandachtspunt.

- Wettelijke verwijzers missen bepaalde zorgvormen zoals de 24-uurszorg, buiten kantoor tijden en in het weekend of wordt niet geleverd door aanbieders vanwege personeelstekort op dit moment.
- Wat ook wordt gemist is een regionale onderwijsvoorziening voor jongeren met meervoudige problemen en die bijvoorbeeld uit detentie komen.
- Het regionaal expertise team (RET) is een platform waar complexe casuïstiek naar wordt opgeschaald. Verwijzers geven echter aan dat het RET in een opstartfase zit, heeft niet altijd een oplossing voor elke casus, omdat aanbieders niet altijd passende zorg kunnen leveren.
- Uitvoering geven aan het plan “zo thuis mogelijk” en minimale inzet op uithuisplaatsingen.

3. Lopende projecten lokaal en regionaal

1. Lokale begeleidingsteams Jeugd en Wmo

Vanwege de tekorten in het sociaal domein en de noodzaak om de zorg en ondersteuning zo efficiënt mogelijk te organiseren, hebben we in HBEL verband het begeleidingsteam 27- en 27+ opgezet. Deze teams bieden lichte hulp of ondersteuning aan inwoners zonder indicatie. Het aanbod is vrij toegankelijk voor onze inwoners waardoor sneller en adequaat de nodige hulp kan worden geboden. In sommige situaties bieden deze teams tijdelijke ondersteuning ter overbrugging, als het hulpaanbod op indicatie niet op tijd beschikbaar is bij een gecontracteerde aanbieder. Daarnaast bieden ze nazorg wanneer de hulp wordt afgeschaald. De ondersteuningstrajecten zijn over het algemeen korter en de kosten zijn relatief lager dan voor het geïndiceerde aanbod. Voor de resultaten van deze teams verwijzen we graag naar de voortgangsrapportage begeleidingsteam 27- van juli 2022.

2. Verbinding huisartsen middels praktijkondersteuner huisartsen JEUGD (POH-er)

Huisartsen zijn, net als de gemeenten (uitvoeringsdienst) en gecertificeerde instellingen wettelijke verwijzers. Huisartsen hebben bovendien een spilfunctie in de jeugdhulpketen en zijn vaak het eerste aanspreekpunt voor ouders en scholen bij psychosociale problematiek. Uit data blijkt dat ruim 50% (Huizen 45%, Blaricum 52% en Laren 60 %) van de verwijzingen naar het jeugd-ggz^[1] aanbod via de huisartsen verloopt. Dit gebeurt deels bij gebrek aan een lichter alternatief.

In 2021 zijn wij daarom gestart met de inzet van een POH-er JEUGD in drie groepspraktijken in Huizen. Eind 2022 zijn we gestart met de inzet van een tweede POH-er JEUGD voor Huizen en Laren. Deze POH-er JEUGD is niet verbonden aan een groepspraktijk. Alle huisartsen uit Huizen en Laren en ook gemeentelijke professionals kunnen hier gebruik van maken. Met de inzet van een POH-er JEUGD in Huizen en Laren is er sneller passende hulp beschikbaar voor ouders en jeugdigen. Het doel hiervan is om meer grip te hebben op de toegang en verwijzingen naar zwaardere zorg en dat er minder inzet van de specialistische (tweedelijns) jeugd-GGZ nodig is. De resultaten van de tussenevaluatie die we in Huizen hebben uitgevoerd zijn vooralsnog positief. Het is van belang om deze werkwijze te blijven monitoren om te bezien welk effect de inzet van de POH-er JEUGD heeft op het aantal verwijzingen naar gecontracteerde aanbieders (hulp op indicatie), of de jeugdigen efficiënt worden geholpen en welke besparingen deze werkwijze daadwerkelijk oplevert.

3. Verbinding met het onderwijs

- We hebben twee (onderwijs) jeugdconsulenten vrijgemaakt om deel te nemen aan de zorgstructuur die op een school aanwezig is. Deze onderwijsjeugdconsulenten bieden consultatie aan professionals

[1] Jeugd ggz is de behandeling van psychische problemen of psychiatrische aandoening bij jeugdigen zoals hulp bij ernstige ADHD, eetstoornis, autisme etc.

op de scholen op het gebied van jeugdhulp, denken mee over casuïstiek en pakken casuïstiek snel op als blijkt dat geïndiceerde hulp nodig is. Op deze manier zijn er korte lijnen tussen de scholen en onze uitvoeringsdienst.

- Op de Wijngaard (SBO) en de Donnerschool (SO) hebben we het project onderwijsjeugd arrangement (OJA) voortgezet voor de duur van 4 jaar. Er wordt in dit project samengewerkt met ouders en de school. De werkwijze is laagdrempelig, zonder indicatie en wordt door een drietal aanbieders aangeboden. Het Leger des Heils is betrokken bij de Wijngaard. Youke en Levvel zijn tezamen betrokken bij de Donnerschool. Dit project wordt gefinancierd op basis van lumpsum financiering en voor de Donnerschool betaalt ook het SWV een deel van de kosten.

Er is afgesproken dat we na twee jaar de opgedane ervaringen in dit project gaan evalueren. Dit jaar starten we met de evaluatie van beide projecten. Op basis van de resultaten uit de evaluatie volgt een voorstel omtrent het wel of niet borgen van deze werkwijze.

4. Hervormingsagenda Jeugd (HVA)

Begin mei 2022 is bekend geworden dat het Rijk een principeakkoord heeft met de VNG over het besparingspotentieel van 1 miljard vanaf 2026 en daarmee is er overeenstemming bereikt over de HVA-jeugd. De voorgestelde besparingen over 2023 tot en met 2025 worden bevroren (niet ingevoerd). Dit geeft ons de ruimte om de benodigde hervormingen op een rustiger tempo in te voeren. Er is afgesproken dat er in 2026 1 miljard wordt bezuinigd, waarvan 650 miljoen als haalbaar wordt beschouwd en 380 miljoen is nog onzeker. In het voorjaar van 2025 en in het voorjaar van 2028 zal een deskundige commissie een zwaarwegend advies geven. De commissie zal hierbij de eventuele tekorten voor gemeenten met terugwerkende kracht tot 2023 beoordelen. Gemeenten zullen de komende jaren zich inzetten om deze hervormingen te realiseren, mocht dit echter niet lukken, omdat het buiten de invloedssfeer van gemeenten is, dan bestaat de mogelijkheid om gemeenten toch te compenseren.

Thema's en maatregelen in de HVA

1. Reikwijdte: Jeugdplicht voor de meest kwetsbare jeugdigen.
2. Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen zoals het onderwijs, volwassen-ggz en bestaanszekerheid.
3. Stevige lokale teams en toegang.
4. Terugdringen residentiele jeugdhulp en inzet op zo thuis mogelijk.
5. Kwaliteitsverbetering en blijvend leren.
6. Verbeteren van de organisatie en inkoop van specialistische jeugdzorg.
7. Eenvoudigere uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve marktwerking.
8. Verbeteren inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring.

5. Waar gaan we de komende tijd extra op inzetten

We hebben in regionaal verband een bestuurlijk programma Jeugd en Onderwijs opgesteld. In dit programma hebben we alle HVA-maatregelen, waarbij inzet nodig is vanuit gemeente/regio opgenomen. Die thema's en maatregelen pakken we gezamenlijk op en worden regionaal voorbereid en lokaal afgestemd. Denk hierbij aan onder andere: Aanpak wachttijden (instroom, doorstroom en uitstroom), Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en afbouw residentiele voorzieningen. Daarnaast hebben we een aantal maatregelen vooruitlopend op de vaststelling van de HVA in HBL verband opgepakt. Het gaat hierbij om de inzet van de POH-er JEUGD in Huizen en Laren (in Blaricum wordt de POH-inzet dit jaar voorbereid) en de doorontwikkeling van de lokale teams.

Reikwijdte

Het Rijk komt met een wetsvoorstel over de reikwijdte. Dit betekent dat de huidige Jeugdwet aangepast wordt en een duiding wordt gemaakt wat precies jeugdhulp is en wat niet. Het komt erop neer dat jeugdhulp alleen beschikbaar is voor jeugdigen en gezinnen die het meest kwetsbaar zijn. Jeugdigen die in een onveilige situatie verkeren en of jeugdigen waar sprake is van ernstige gedragsproblemen. De verwachting is dat deze wetswijziging in 2024 aangeboden wordt aan de Tweede Kamer. Naast het aanpassen van de wet initieert het Rijk in 2023 een maatschappelijk dialoog over normaliseren en versterken van het gewone leven. Als we meer normaliseren, zal er minder beroep worden gedaan op de geïndiceerde jeugdhulp.

Na aanpassing van de Jeugdwet gaan wij lokaal aan de slag met de aanpassing van de lokale verordening in 2024 waarin ook de eigen kracht en gebruikelijke zorg worden uitgewerkt.

Versterken voorveld (pedagogische basis lokaal inrichten)

Lokale aanbieders op het gebied van welzijn en ondersteuning, Jeugd en Gezin, welzijnsorganisatie, scholen, kinderopvangorganisaties, sportverenigingen, buurtcomités, zelforganisaties etc. dragen allen bij aan het welzijn van onze inwoners. Een sterk ontwikkeld voorliggend veld levert meerwaarde op voor zowel inwoners als gemeenten. Door inwoners, al dan niet preventief, te helpen in hun eigen omgeving kan vaak worden voorkomen dat de inzet van zwaardere zorg nodig is. Veel aandacht gaat uit naar de thema's gezond opgroeien, onder meer door bewegen en gezonde voeding, sociaal vaardig zijn of worden, eenzaamheid, jonge mantelzorgers, schuldenpreventie (budgetcoach) en schooluitval.

Onze inwoners zijn ook gebaat bij een intensieve samenwerking van bovengenoemde partijen. Samenwerking tussen professionals en integraal sector overstijgend (samen)werken heeft als primaire doel het kind en het gezin centraal te stellen. Er wordt actief ingezet op het inzichtelijk maken van de bestaande professionals in het voorveld en gestimuleerd de samenwerking in het belang van het opgroeiende kind te blijven opzoeken.

Het preventief aanbod hebben we belegd bij het jongerenwerk en kinderwerk van Versa Welzijn en voor een deel met plustaken in het kader van Kansrijke start bij Jeugd en Gezin. Naast deze belangrijke spelers zijn er ook aanbieders die op specifieke thema's hun diensten aanbieden aan onze inwoners. In de afgelopen twee jaar hebben we sterk ingezet op scholen, het begeleidingsteam, de POH-er JEUGD en initiatieven opgezet om de verbinding te leggen tussen aanbieders en bewoners.

In Laren en Blaricum lopen ook projecten als Buurtgezinnen en Samen Oplopen met als doel het netwerk van kwetsbare gezinnen te versterken. Ook in Huizen zal het project Buurtgezinnen dit jaar uitgewerkt worden en we onderzoeken tegelijkertijd de haalbaarheid van het project Samen Oplopen. Op deze manier geven we ook invulling aan de samenwerking in HBEL verband met betrekking tot het voorveld.

We zijn ook gestart met de uitwerking van o.a.

1. Afspraken uit het GALA en de aanpak Opgroeien in een Kansrijke omgeving.
2. Integrale aanpak van meest kwetsbare gezinnen middels stevige lokale teams.
3. Domein overstijgend werken middels de mogelijkheden die de Wams (Wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein) ons gaat bieden.

Verbinden met het onderwijs

Naast de OJA-projecten die nu lopen op de Wijngaard en de Donnerschool, zijn er ook onderwijszorgarrangementen op andere scholen die we middels losse beschikkingen financieren. Bij de evaluatie van het project op de Wijngaard en de Donnerschool betrekken we ook de overige onderwijszorgarrangementen. In lijn met het rijk is de ambitie om een visie te ontwikkelen hoe we om moeten gaan met de (collectieve) financiering en organisatie van zorg en ondersteuning in het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs (cluster 3 en 4). In regionaal verband wordt in Q3 2023 dit thema door een werkgroep voorbereid.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en lokale teams 2.0

Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (veiligheidsteam i.o.) is één van de thema's die in de HVA zijn opgenomen. Kwetsbare kinderen en gezinnen waar sprake is van onveiligheid voelen zich onvoldoende gehoord en gezien. Ze moeten op verschillende plekken hun verhaal vertellen en er is vaak niet één gezicht, één professional. Daarom wordt er gewerkt aan een nieuwe structuur (stelsel) zodat gezinnen samenhangende hulp en steun krijgen. Het veiligheidsteam gaat uit van vier basisprincipes te weten: 1. Gezinsgericht, 2. Rechtsbeschermend en transparant, 3. Eenvoudig en 4. Lerend stelsel.

Het veiligheidsteam werkt nauw samen met het lokale team. De professional uit het lokale team is en blijft het vaste gezicht voor het gezin. Het lokale team hanteert een brede blik en heeft basiskennis over het hele pallet aan hulp, ondersteuning, voorschoolse voorzieningen, jeugdgezondheidszorg, onderwijs en bestaanszekerheid. Deze wijziging zal impact hebben op onze dienstverlening en onze uitvoeringsdienst.

Lokaal en regionaal zijn we dit jaar gestart met de voorbereiding van deze nieuwe structuur. Op regionaal niveau is er begin dit jaar een extern projectleider gestart met de voorbereiding om te komen tot een (regionale) veiligheidsteam. Bij dit traject zijn gemeenten, de gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderenbescherming betrokken. Ook op HBEL-niveau zijn we reeds gestart met een ontwikkeltraject rondom lokale teams 2.0. We onderzoeken of het van meerwaarde kan zijn om meer expertise toe te voegen aan het begeleidingsteam. Zo ja, welke expertise is dan nodig en op welke wijze die expertise geborgd kan worden in het team en hoe we dit team het beste vorm kunnen geven ook in samenhang met het veiligheidsteam. De verwachting is dat deze beweging positief effect zal hebben op de kwaliteit van zorg en de financiën.

Afbouw residentiele jeugdhulp: zo thuis mogelijk

- a. De ambitie is om jeugdigen en hun gezinnen zo veel mogelijk dichtbij huis hulp en ondersteuning te bieden. Dit staat in de uitvoeringsagenda 'Zo thuis mogelijk opgroeien' die in 2021 is vastgesteld. Het Leger des Heils is reeds gestart met het omvormen van een aantal residentiële voorzieningen naar gezinsgerichte, kleinschalige opvang. Samen met de andere regio's in Noord-Holland is de Regio Gooi en Vechtstreek aangesloten bij "Een Thuis voor Noordje"

Wat betreft de afbouw van residentiele jeugdhulp gaan wij de volgende stappen zetten:

- Businesscase Kleinschalig Wonen opstellen waar jeugdigen onvoorwaardelijk kunnen blijven wonen.
- Voorbereiding businesscase extra beschermende en ondersteunende voorziening voor jeugdigen die toch een vorm van beslotenheid nodig hebben.
- Werken met verklarende analyse bij het nemen van belangrijke beslissingen over een jeugdige.

- Inrichten van ambulante intensieve begeleiding om expertise toe te voegen aan leefgroepen, gezinshuizen of kleinschalige woonvormen vanuit een bovenregionaal team.
- Jeugdzorg Plus.

De Jeugdzorg Plus zal opnieuw worden ingekocht, omdat we een tijdelijk contract (eind 2023/Q1 2024) hebben afgesloten met Pluryn. Begin dit jaar zijn we gestart met de voorbereiding en uitwerking van het nieuwe concept gericht op de Jeugdzorg Plus voorziening. In het nieuwe concept gaan we uit van een hybride voorziening. Dit betekent een combinatie van inzet van intensieve hulp door een ambulant team dat 24/7 beschikbaar is en verblijfsplekken voor 12 jeugdigen. Met de inzet van dit team wordt een gesloten plaatsing voorkomen of duurt deze zo kort mogelijk.

In Q4 2023 is dit concept uitgewerkt en volgt een voorstel tot aanbesteding.

b. Wachttijden jeugdhulpvoorzieningen

Afgelopen 3 jaren zijn de wachttijden voor passende jeugdhulp gestegen. De forse stijging van de wachttijden zien we vrijwel bij alle ingekochte jeugdhulpvoorzieningen. Bij de (specialistische) Jeugd-GGZ en Verblijf is die wachttijd problematisch waardoor vooral kwetsbare jeugdigen niet op tijd geholpen kunnen worden.

Om inzicht te krijgen in aantallen, als instroom, doorstroom, uitstroom en beschikbare voorzieningen, zijn we gestart in Q2 2023 met het project wachttijden. Dit meerjarenproject wordt ondersteund door het Landelijk Team Wachttijden en in samenspraak met onze aanbieders uitgevoerd.

In de eerste fase van het project zal een analyse worden gemaakt van de wachttijdenproblematiek en een monitor worden opgezet. Op basis van de verzamelde informatie volgen verbetervoorstellen ten behoeve van de deelprojecten.

De Doorbraakmethode®

De *Doorbraakmethode®* van "het instituut voor publieke waarden" is er om maatwerk makkelijker te maken voor professionals. We gaan onderzoeken of de *Doorbraakmethode®* een toegevoegde waarde heeft voor onze dienstverlening in het sociaal domein en daarmee ook voor de jeugdzorg en zo ja, hoe we dit kunnen implementeren.

Tot slot

Met bovenstaande activiteiten en projecten richten we ons op die onderdelen waar wij als (samenwerkende) gemeenten invloed op hebben.

Het jeugdzorgstelsel blijft echter complex. Door wetgeving is het soms lastig een oplossing te vinden bij een complexe hulpvraag. Vaak is de hulpvraag zelf niet complex, maar het systeem/wetgeving wel. We zien dat professionals dagelijks, vooral in het onderwijs hiermee worstelen. In afwachting van duidelijke wetgeving met betrekking tot wie waarvoor financieel verantwoordelijk is op het snijvlak van bijvoorbeeld onderwijs/jeugdhulp, moeten we professionals blijven stimuleren om nog beter samen te werken en te doen wat nodig is.

We hebben bovendien te maken met factoren, waar we als gemeenten weinig directe invloed op hebben. Een van die factoren is de huidige arbeidsmarkt problematiek in de zorg en het uitblijven van de landelijke wetgeving.

Met vriendelijke groet,

Fleur van der Kleij.
